

МУРАВЬОВА МАРИНА, здобувач вищої освіти
 Науковий керівник - **ПОТРИВАЄВА НАТАЛЯ**, д.е.н, професор,
 професор кафедри обліку і оподаткування,
 Миколаївський національний університет, м. Миколаїв

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗОБОВ'ЯЗАННЯМИ ПЕРЕД ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ

У сучасних умовах ефективно управління зобов'язаннями перед постачальниками є ключовим для фінансової стійкості підприємства. Належна організація обліково-контрольного забезпечення підвищує платоспроможність, зміцнює договірну дисципліну та забезпечує прозорість фінансових операцій. Особливого значення набуває своєчасність і достовірність інформації в умовах цифровізації обліку, що потребує формування єдиної системи обліково-контрольного забезпечення для обґрунтованих управлінських рішень.

Категорію обліково-контрольного забезпечення доцільно розглядати як підсистему управління підприємством, що охоплює збір, узагальнення та перевірку даних про зобов'язання і їхній вплив на фінансові результати. Її ефективність визначається узгодженістю облікових, аналітичних і контрольних процесів. Інформаційне забезпечення включає бухгалтерські дані та аналітику щодо договорів, строків платежів і фінансових ризиків. Системний підхід інтегрує методологічні, організаційні та інформаційні аспекти, підвищуючи достовірність даних. Об'єктом системи є зобов'язання перед постачальниками, що потребують особливої уваги через ризики викривлення звітності.

Суб'єктами функціонування системи є бухгалтерська служба, служба внутрішнього контролю та управлінський персонал, які спільно забезпечують координацію інформаційних і контрольних потоків. Ефективне управління обліково-аналітичними процесами можливе лише за умови узгодження дій усіх структурних підрозділів, залучених до контролю фінансових зобов'язань [1, с. 124–134].

Інформаційна база системи формується на основі первинних документів, облікових реєстрів, аналітичних довідок і управлінської звітності. Важливим завданням є забезпечення достовірності, актуальності та повноти цієї інформації, що створює передумови для прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Структурована інформація про фінансові потоки та зобов'язання дозволяє мінімізувати ризики дублювання платежів і підвищити узгодженість між обліковими підсистемами [1, с. 124–134].

Інструментами контролю виступають інвентаризація, звірка взаєморозрахунків, аналітичні процедури, а також періодичний аудит постачальників. Ці заходи дають змогу своєчасно виявляти відхилення та недоліки у відображенні розрахунків, зміцнюючи контрольну дисципліну підприємства. Як підкреслюють Феофанова І. та Хорольська Н., систематичний контроль операцій із постачальниками є запорукою достовірності фінансової інформації та зниження ризику необґрунтованих платежів [2, с. 145].

Критеріями оцінки ефективності системи є точність, своєчасність, повнота, надійність та аналітичність облікової інформації, що характеризують ступінь придатності обліково-контрольного забезпечення для управлінських потреб підприємства.

Методологічна побудова системи обліково-контрольного забезпечення управління зобов'язаннями перед постачальниками ґрунтується на чітко визначених внутрішніх регламентах, які встановлюють порядок перевірки, узгодження та обліку розрахунків. Розроблення таких регламентів і стандартів контролю сприяє підвищенню прозорості та уніфікації процедур, що знижує ризики помилок і зловживань. Методи оцінки зобов'язань і порядок їх відображення у звітності повинні відповідати принципам своєчасності та достовірності. Важливо забезпечити однозначність моменту визнання заборгованості за кожною операцією, що дозволяє уникнути викривлень фінансових результатів і забезпечити порівнянність звітних даних між періодами. Організаційно система передбачає формування алгоритму внутрішнього контролю, який охоплює етапи перевірки первинних документів, звірки взаєморозрахунків, аналітичної оцінки результатів і документування контрольних висновків. На думку Феофанової І. та Хорольської Н., ефективний контроль можливий лише за умови поєднання процедур аудиту та регулярного аналітичного моніторингу постачальників [2, с. 145].

Важливу роль у підтримці обліково-контрольних процесів відіграють інформаційно-комунікаційні технології, зокрема ERP-системи, електронний документообіг та автоматизовані панелі моніторингу. Використання цифрових інструментів дає змогу інтегрувати дані з різних підсистем, скоротити час обробки документів і забезпечити безперервний контроль за станом зобов'язань. Впровадження електронних облікових платформ дозволяє мінімізувати транзакційні ризики та підвищити узгодженість фінансової інформації [1, с. 124–134].

Аналітична складова системи обліково-контрольного забезпечення відіграє провідну роль у прийнятті рішень щодо управління кредиторською заборгованістю. Дані бухгалтерського обліку слугують основою для аналізу структури, динаміки та складу зобов'язань перед постачальниками, що дозволяє виявляти тенденції у фінансових потоках і прогнозувати потребу в грошових ресурсах. Оцінка показників платоспроможності, оборотності та строків погашення заборгованості є необхідним елементом фінансової діагностики підприємства. Як зазначає Руда Л., Причепи І. та Липецька О., аналітичне опрацювання даних про кредиторську заборгованість забезпечує своєчасну реакцію управлінців на зміни у стані розрахунків і сприяє підвищенню фінансової стабільності підприємства [3, с. 3].

Для оперативного управління розрахунками формуються аналітичні звіти – платіжні календарі, графіки погашення зобов'язань, узагальнені аналітичні зведення. Ці інструменти дозволяють менеджменту планувати грошові потоки, забезпечувати рівномірність платежів і контролювати дотримання договірних умов.

Ефективність аналітичного забезпечення визначається системою показників, які відображають стан, структуру та динаміку взаєморозрахунків із постачальниками. Науковці наголошують, що регулярна аналітична оцінка цих показників дозволяє не лише контролювати виконання зобов'язань, а й удосконалювати політику управління кредиторською заборгованістю, орієнтуючись на принципи фінансової гнучкості та стабільності [4, с. 6].

Для підвищення ефективності управління зобов'язаннями перед постачальниками важливим є впровадження інтегрованих інформаційних систем, таких як ERP-платформи (BAS ERP, Microsoft Dynamics), що дозволяють централізовано об'єднувати дані з різних підсистем підприємства. Використання автоматизованих інструментів контролю сприяє своєчасному моніторингу простроченої заборгованості та зменшенню ризиків фінансових порушень. Цифровий документообіг з електронними підписами забезпечує оперативність обробки документів і підвищує прозорість внутрішніх процесів, водночас зменшуючи ймовірність помилок у розрахунках.

Посилення аналітичної функції контролю через BI-інструменти (Power BI, QlikView) дає змогу формувати детальні звіти та прогнозні моделі для менеджменту підприємства. Ключовим напрямом вдосконалення є також формування єдиної концепції внутрішнього контролю, орієнтованої на ризики у сфері постачання, що забезпечує комплексний підхід до управління зобов'язаннями та підвищує достовірність і своєчасність обліково-аналітичної інформації [1, с. 124–134].

Отже, система обліково-контрольного забезпечення є ключовим елементом управління зобов'язаннями перед постачальниками, забезпечуючи точність і своєчасність розрахунків. Вона повинна базуватися на принципах інтегрованості, адаптивності та аналітичності для узгодження облікових, контрольних та управлінських процесів. Цифрові технології підвищують прозорість, оперативність і контрольованість розрахунків. Автоматизовані платформи та аналітичні інструменти мінімізують ризики помилок і покращують моніторинг зобов'язань.

Список використаних джерел:

1. Institutional aspects of transactional spending accounting demonstration in agricultural organisations / M. Dubinina et al. *Scientific horizons*. 2023. Vol. 26, no. 2. URL: [https://doi.org/10.48077/scihor.26\(2\).2023.124–134](https://doi.org/10.48077/scihor.26(2).2023.124–134)
2. Феофанова І., Хорольська Н. Організація внутрішнього аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Сталий розвиток економіки*. 2019. Вип. (4 (45)). С. 142–149. URL: <https://economdevelopment.in.ua/index.php/journal/article/view/100>.
3. Руда Л., Причепя І., Липецька О. Організація обліку та методичні засади проведення аудиту розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 35. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-35-48>.
4. Шот А., Сівак В. Аналітичне забезпечення обліку і контролю виконання договірних зобов'язань з постачальниками. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 30. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-33>.

